# Satranç Oynama Câiz midir?

**Soru:** Satranç oynamak caiz midir? Bazıları iddiasına oynanırsa caiz olmaz diyorlar. Bu konuda ne dersiniz?

**Cevap:** Satranç oynamanın hükmü hususunda mezheplerin ihtilafı vardır. **İmam Ebu Yusuf** "**el-Asar**"ında babasından, o da **Ebu Hanife**'den, o da **Abdülkerim'den** Merfu' olarak rivayet ettiği "Her kim satranç oynarsa o kimse domuz etiyle abdest almış gibidir"[1] şeklinde bir hadis nakletmektedir. **İmam Ebu Yusuf** naklettiği bu rivayetin hemen peşi sıra Ebu Hanife **Hammad** senediyle **İbrahim en-Nehai**'den satrancı mekruh gördüğüne dair bir rivayet daha nakletmektedir. [2]

Soruda zikredilen iddiasına oynanması durumu Şafiiler tarafından gözetilmektedir. Şafii Mezhebine göre; satrancın kumar olmadığı ve kişiyi namazlardan engellemediği durumda caiz olduğu belirtilmektedir. İkinci görüş olarak -ki bu Hanefilerin görüşüdür- **her hâlükârda satranç tahrimen mekruhtur**. Şayet yukarıda zikredilen namazları kılamamaya vesile olması yahut kumar olarak oynanması durumunda ise haramdır.[3] Ki **İmam Muhammed** de "**el-Camiu's-Sağir**"inde tavla ve satranç oynamanın mekruh olduğunu belirtmektedir.[4]

Hanefilerin satranç oynamanın "tahrimen mekruh" olmasına delil olarak öne sürdükleri rivayet ise şudur:

**Hz. Ali (Radıyallahu Anh)** satranç oynayan bir kavme rastladı ve "Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller"[5] buyurdu. Başka rivayette "Bundan başka şey için yaratıldınız" buyurmuştur.[6]

Bundan başka delil olarak; ayet-i kerimede geçen "**Meysir**" kavramının yine Ali (Radıyallahu Anh) tarafından "Tavla ve satranç meysirdendir"[7] şeklinde tefsir edilmesine dayanarak Hanefilerin bu hükme vardığı söylenebilir. Zira bu şekildeki bir tefsire göre "satranç" meysir tabirinin mefhumuna dâhildir. Onun hükmünü almaması, yani haram olmaması ise belki "meysir"in ona delaletinin kat'i olmaması sebebiyledir. Zira bundan dolayı tahrimen mekruh olduğu söylenmiştir.

***Editörün notu:*** *Meysir, Cahiliyye Arapları arasında yaygın bir kumardır ve Bakara sûresi'nde kât'î şekilde yasaklanmıştır. Editörün notu burada bitti.*

Alâ külli hal, meseleyi yukarıda getirdiğimiz gerek imamlardan yapılan nakiller ve gerekse delil olarak öne sürülen rivayetler zaviyesinde değerlendirdiğimizde; Hanefi mezhebinde satranç oynamanın "tahrimen mekruh" olduğunu söylemek yanlış olmasa gerektir. En iyisini Allah Azze ve Celle bilir…

[1] es-Sehavi, bu konuda hiçbir merfu rivayetin mevcut olmadığını söylemektedir. Ve bu bağlamda İmam en-Nevevi'nin sahih değildir dediği "Herkim satranç oynarsa mel'undur" şeklindeki hadisi aynı hükme tabi tutmaktadır. Bkz. el-Makasıdu'l-Hasene,s. 427 No:1175 D.K.İ. Beyrut, 1979. B.1

[2] Bkz. Ebu Yusuf, el-Âsâr 216 No: 954-955

[3] Bkz. Abdu'l Hay el-Leknevi, Et-Ta'liku'l-Mümecced ala Muvatta-i Muhammed Babu'l-La'b bi'n-Nerd No:904, Burada İmam Muhammed, tavla ve satranç gibi oyunların tamamında hayır olmadığını ve bunları oynamanın mekruh olduğunu belirtir.

[4] Muhammed İbn Hasen eş-Şeybani, el-Camiu's-Sağir, Babu'l Kerahiye fi'l Bey' s. 153 Pakistan 1291

[5] Kuran, Enbiya 52

[6] El-Beyhaki, Ma'rifetu's-Sünen ve'l-Asar, 14/323 No: 20139-20140, Daru'l-Va'y, Kahire 1991 B.1

[7] Celalu'ddin es-Suyuti, ed-Dürrü'l-Mensur, 5/473 Merkezu hicr li'l Buhus ve'd-Dirasati'l Arabiyye ve'l-İslamiyye, Kahire 2003, B.1